

УДК 008:316.7:930.85(100)

DOI <https://doi.org/10.24195/sk1561-1264/2025-2-24>**Петінова Оксана Борисівна**

докторка філософських наук, професорка,
професорка кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-1871-1201

Гольденберг Олександр Якович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна
orcid.org/0009-0003-8067-6819

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ВИКЛИК КУЛЬТУРНОМУ РІЗНОМАНІТТЮ: СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ У ЗБЕРЕЖЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ

Актуальність. В епоху глобалізації, коли відбувається уніфікація способів життя та поширення масової культури, особливого значення набуває проблема збереження культурної ідентичності та національної спадщини. Соціокультурні практики стають ключовим механізмом підтримки культурної стійкості та формування національної компетентності громадян. Їхня роль полягає у відтворенні культурного досвіду, збереженні справжності та формуванні почуття приналежності до спільноти. **Мета дослідження:** проаналізувати роль соціально-культурних практик у формуванні національної компетентності громадян як ключового механізму збереження та актуалізації національної культурної спадщини в умовах глобалізації. **Методи дослідження:** метод аналізу та синтезу наукових джерел; філософський та концептуальний аналіз; кейс-аналіз та опис; міждисциплінарний підхід; кваліта-тивний опис. **Результати дослідження** показують, що соціокультурні практики забезпечують безперервність культурної пам'яті, сприяють адаптації традицій до глобальних викликів та зміцнюють національну свідомість. Формування національної компетентності є стратегічною умовою культурної стійкості, самореалізації особистості та розвитку гуманістичних цінностей. Збереження спадщини через соціокультурні практики підтримує культурне розмаїття, міжкультурний діалог та соціальну солідарність. Національна компетентність функціонує як метапарадигмальна категорія, що забезпечує цілісне бачення формування особистості громадянина у відповідь на виклики війни, колоніальної спадщини та глобалізації. Глобалізація трансформує не лише економічні та політичні системи, а й культурні ландшафти, створюючи можливості діалогу культур та водночас ризики уніфікації. Менеджмент соціокультурної діяльності у глобальному середовищі виступає засобом підтримки різноманітності, культурної синергії та національної ідентичності. Традиційні ремесла, обрядові події, цифрові ініціативи та громадська участь формують простір культурної взаємодії, де спадок не лише зберігається, а й набуває нових смислів.

Ключові слова: глобалізація, соціокультурні практики, національна ідентичність, культурна спадщина, національна компетентність, культурна стійкість, міжкультурний діалог, гуманістичні цінності, культурна політика, менеджмент соціокультурної діяльності.

Вступ. В епоху глобалізації, коли відбувається інтенсивне об'єднання способів життя, поширення масової культури та домінування цифрових форматів комунікації, зростає небезпека втрати культурного різноманіття та автентичності локальних спільнот. Водночас, саме соціокультурні практики – як жива форма вираження традицій, цінностей, звичаїв та колективної пам'яті – стають ключовим інструментом збереження та трансляції національної спадщини. Такі практики демонструють здатність культур адаптуватися до глобальних змін, не втрачаючи власної ідентичності. Через участь у ритуалах, народних святах, мистецьких заходах, освітніх та громадських ініціативах передається культурний досвід, формується соціальна згуртованість та відновлюється почуття приналежності до спільноти. Вони забезпечують безперервність традицій у нових соціальних та технологічних умовах, стаючи дієвим фактором культурної стійкості. Вивчення соціокультурних практик у контексті глобалізації дозволяє не лише зрозуміти механізми збереження національної спадщини, але й визначити ефективні стратегії культурної політики, спрямовані на підтримку автентичності, творчої самореалізації та цінності людського різноманіття. Саме тому акцент на соціокультурних практиках є принципово важливим для розуміння сучасних процесів культурної динаміки та зміцнення національної ідентичності перед обличчям глобальних викликів.

Мета та завдання. *Мета:* проаналізувати роль соціально-культурних практик у формуванні національної компетентності громадян як ключового механізму збереження та актуалізації національної культурної спадщини в умовах глобалізації. *Завдання:* проаналізувати наукові підходи до розуміння феномена глобалізації у контексті її культурних та соціальних вимірів; розкрити сутність соціально-культурних практик як механізму відтворення та трансформації культурної спадщини; виділити основні форми соціально-культурних практик, що сприяють збереженню національної спадщини; обґрунтувати значення формування національної компетентності як чинника стійкості культури до глобалізаційних викликів.

Методи дослідження: *метод аналізу та синтезу наукових джерел* застосований для систематизації, критичної оцінки та узагальнення сучасних досліджень, що висвітлюють проблематику нашої роботи, а також для виявлення основних наукових тенденцій та підходів; *філософський та концептуальний аналіз* використано для осмислення глобалізації як багатовимірного соціокультурного явища та для його впливу на культурну ідентичність, традиції та національну компетентність; *кейс-аналіз та опис* застосовані для простеження, як конкретні соціокультурні практики сприяють формуванню національної компетентності та збереженню культурної спадщини; *міждисциплінарний підхід* передбачав інтеграцію економічного, культурологічного та філософського аналізу, що дозволило всебічно дослідити вплив глобалізаційних процесів на національну культурну ідентичність та визначити роль соціокультурних практик у цьому контексті; *квалітативний опис* використано для виявлення якісних характеристик соціокультурних практик, визначення їх форм та класифікації за функціональними ознаками.

Результати. Огляд сучасних досліджень показує, що технологічний прогрес і глобалізація істотно впливають на культурні процеси та соціальну динаміку. А. Алсалех аналізує подвійний характер технологій, які, з одного боку, сприяють інноваціям, культурному обміну та комунікації, а з іншого – поглиблюють цифрову нерівність та ризик культурної гомогенізації. Дослідник закликає до свідомого впровадження технологій, що зберігають культурну різноманітність [1]. У працях Я. Бойка та З. Шацької наголошується, що креативна економіка – це нова модель розвитку, заснована на творчому потенціалі, культурних індустріях та інноваційних практиках. Вона формує умови для культурного обміну, інтеграції у світовий ринок та посилення ролі людського капіталу. В Україні цей сектор розвивається повільно через адміністративні бар'єри, проте має значний потенціал локальних ініціатив та творчих спільнот [6]. А. Капліна розглядає міжкультурний менеджмент як інструмент гармонізації культурних відмінностей у глобалізованому середовищі. Визнання культурної різноманітності сприяє формуванню «третьої культури» – простору діалогу, де традиції трансформуються, але не зникають. Використання цифрових технологій у цьому процесі підтримує культурну спадщину та

розширює її міжнародну присутність [12]. Менеджмент соціокультурної діяльності, креативна економіка та технологічні інновації є взаємозалежними складовими сучасного культурного розвитку. Вони сприяють як економічному зростанню, а й філософському осмисленню глобалізації як простору співтворчості, де культурне розмаїття стає ресурсом сталого розвитку.

Глобалізацію ми розглядаємо як процес всесвітньої інтеграції у політичній, економічній та культурній сферах, який нерідко акцентує увагу на економічних аспектах. Так, наприклад, американський соціолог і політолог І. Валлерстайн вводить поняття «світ-економіка», визнаючи його як систему міжнародних торговельних та економічних зв'язків [5]. Сам термін «глобалізація» набув широкого використання лише наприкінці ХХ ст., раніше переважав термін «інтернаціоналізація», що описував міждержавні економічні, політичні та культурні процеси. Значну роль у поширенні глобалізаційних концепцій відіграли економічні кризи, які продемонстрували взаємозалежність держав. Дослідники, як-от Р. Робертсон і Т. Левітт, визначали глобалізацію через «часопросторове дистанціювання» та її взаємодію з модернізацією [16]. Сучасні наукові дискусії, зокрема роботи Е. Гіденса, Д. Гелда, Е. Мак-Грю та інших, підкреслюють, що глобалізація має багато аспектів: політичний, соціальний, культурний, але перш за все економічний [8, 9, 10]. Філософський аналіз глобалізації дозволяє побачити її комплексний міждисциплінарний характер [15]. Глобалізація постає як багатовимірне явище з неоднозначними, іноді суперечливими наслідками для політики, економіки, культури та соціального життя.

Ми вважаємо, що в умовах глобалізації важливою умовою збереження культурного різноманіття є формування у громадян національної компетентності. За основу беремо визначення, запропоноване українськими дослідниками: Національна компетентність – це здатність особистості усвідомлювати свою приналежність до певної нації, знати та цінувати історію, мову, традиції та культурну спадщину своєї країни, а також дотримуватися національних цінностей у повсякденному житті. Вона служить для ідентифікації особистості в національно-культурному просторі та є основою для формування патріотичної свідомості [2]. Як і кожна компетенція, вона включає знання, уміння, навички, досвід, ціннісні орієнтації та ставлення. Знання передбачають усвідомлення історичної та культурної спадщини країни, значення її державних символів, мови, правових принципів суверенітету, а також розуміння геополітичного контексту, видатних особистостей та ключових подій, що вплинули на формування нації. Уміння полягають у здатності інтегрувати національно орієнтовані знання у повсякденне життя, комунікацію, освітню та культурну діяльність, демонструючи здатність аргументовано обґрунтовувати позиції, засновані на культурних цінностях країни. Навички проявляються у внутрішній готовності діяти відповідно до патріотичних переконань: з повагою ставитися до державних символів, використовувати мову в різних сферах життя, долучатися до громадських ініціатив, зберігати традиції та брати участь у заходах національної пам'яті. Досвід включає практичну участь у соціально-культурній, освітній, волонтерській та громадській діяльності, що сприяє розвитку активної громадянської позиції, а також набутий досвід захисту інтересів держави в умовах соціальних викликів чи воєнних дій. Ціннісні орієнтації зосереджені на пріоритетах людської гідності, свободи, незалежності, збереження історичної пам'яті, національної ідентичності, шанобливого ставлення до культурної спадщини та відданості демократичним принципам державного будівництва. Ставлення відображає свідому готовність служити своїй країні, брати на себе відповідальність за її майбутнє, демонструвати громадянську активність, солідарність та стійкість у захисті національних інтересів та утвердженні державності.

На нашу думку, важливу роль у формуванні національної компетентності в умовах глобалізації слід відвести саме соціально-культурним практикам. Це поняття має різні визначення, наприклад, українські науковці під культурними практиками розуміють інтегровану систему взаємодій і комунікацій між індивідуальними та колективними соціальними акторами – специфічна сфера культурних подій, що відтворюють і продукують соціальну (культурну) реальність у приватному та публічному просторах [3, с. 56]. Значна увага в роботах дослідників

приділяється аналізу традицій як соціокультурних практик. Наприклад, К. Палій розглядає традицію та автентичність як ключові соціокультурні практики, що відіграють провідну роль у збереженні національної спадщини в умовах глобалізації. Авторка аналізує, як традиція, незважаючи на ідею її «незмінності», постає динамічним соціальним конструктом, що постійно переосмислюється та реконструюється в сучасному культурному контексті. Дослідниця наголошує, що саме в епоху Модерну традиція зазнає раціоналізації, і вона починає сприйматися не як природний компонент життя, а як інструмент чи символ, який можна використовувати для досягнення певних цілей або, навпаки, відкидати через відсутність практичної користі [14, с. 137–138]. Крізь призму соціокультурних практик традиції можна розглядати як механізм, який не лише зберігає, а й популяризує значення спадщини, а в глобалізованому світі такі практики стають формою оновлення культурної пам'яті, способом подолання відчуження та маргіналізації національних культур.

В контексті дослідження нашої теми пропонуємо під соціокультурними практиками пропонуємо розуміти сукупність дій, традицій, форм поведінки та комунікативних стратегій, за допомогою яких соціальна спільнота відтворює, передає та осмислює власні культурні цінності, забезпечуючи тривалість та безперервність національної ідентичності в умовах глобалізаційних процесів. Такі практики охоплюють різні форми культурної діяльності, що сприяють збереженню та актуалізації національної спадщини. У цьому контексті соціокультурні практики виступають інструментом культурної саморефлексії та опору тенденціям глобалізації, оскільки дозволяють локальним спільнотам інтегруватися у світовий культурний простір, не втрачаючи власної автентичності. Виокремлюємо такі форми соціально-культурних практик:

1. *Традиційні культурні практики та ремесла.* Це сукупність навичок, знань та технологій, що передаються з покоління в покоління та формують матеріальну та нематеріальну культурну спадщину. Включають ремесла, народні промисли, традиційні способи виготовлення предметів побуту, одягу та їжі. Наприклад, гончарство, вишивка, ткацтво, кулінарні традиції, які можуть практикуватися як періодично у формі майстер-класів, фестивалів, так і на постійній основі як спеціалізовані центри. Наприклад, в Україні, в Полтавській області, в селі Опішне, діє Національний музей-заповідник українського гончарства, який є унікальним центром збереження гончарної спадщини. Музей проводить неординарні міжнародні проекти, такі як Міжнародна школа гончарства E-Summer Academy, Симпозіум монументальної кераміки «Вогонь лютий не горить» (акція, спрямована на зміцнення морального духу українців перед обличчям військової агресії) [13].

2. *Культурно-обрядові події.* До них належать публічні заходи та публічні практики, що відтворюють, зберігають та популяризують національні звичаї та традиції, свята, обряди та ритуали. Вони поєднують традиційну символіку, художні елементи, музичні та танцювальні практики, а також сприяють зміцненню культурної ідентичності та передачі знань і цінностей майбутнім поколінням у сучасному соціокультурному контексті. Наприклад, щороку на Трійцю в селі Сварицевичі на Рівненщині відтворюється давній дохристиянський обряд «перенесення куща». Цього дня групи дівчат обирають найкрасивішу серед них, яку називають Кустянкою, прикрашають її гілками та вінком. Після цього вони ходять від будинку до будинку, співаючи пісні, а господарі пригощають їх. У селі вважається, що чим більше Кустянок відвідує домівки, тим багатшим буде врожай [11].

3. *Освітні та науково-освітні практики.* Систематична передача знань про культурну спадщину через освітні програми, наукові дослідження, лекції, семінари, публікації та навчальні матеріали з метою формування культурної ідентичності.

4. *Media та цифрові платформи.* Використання сучасних медіа, інтернет-ресурсів та цифрових технологій для документування, популяризації та інтерактивного представлення національної культури та спадщини. Наприклад, віртуальні музеї, 3D-тури історичними місцями, YouTube-канали з майстер-класами з народного мистецтва та ремесел, соціальні мережі (Instagram, TikTok) для популяризації традиційних свят та костюмів серед молоді тощо.

Так, проєкт VR KOLO об'єднує п'ять музеїв з різних регіонів України в єдиний цифровий простір. Відвідувачі можуть віртуально переміщатися між Черніговом, Хортицею, Прилуками, Охтиркою та Дубном за допомогою VR-шолома. Цей проєкт спрямований на збереження культурної спадщини та надання їй нового життя у воєнні часи [17].

5. *Художньо-творчі практики.* Інтеграція національних мотивів у сучасне мистецтво та креативну сферу. Це можуть бути виставки, арт-інсталяції, музичні проєкти, модні колекції, що поєднують традиційні елементи з сучасними формами. Прикладами можуть бути інсталяції та арт-об'єкти з використанням народних орнаментів, модні колекції з мотивами вишивки, музичні ф'южн-проєкти, що поєднують фольклорні мотиви з сучасними стилями. Наприклад, бренд української дизайнерки Оксани Полонець, що спеціалізується на сучасній моді з національними мотивами, POLONETS, де «кожне творіння – це поєднання комфорту та вишуканої краси зі старовинними орнаментами та сучасними тенденціями [18].

6. *Громадські ініціативи із залученням місцевих громад.* Діяльність місцевих громад, волонтерських груп та об'єднань, спрямована на збереження культурної спадщини через колективну участь, взаємодію поколінь та практичне відтворення традицій. Прикладами є етнографічні клуби у сільських громадах, що зберігають усні легенди та пісні, волонтерські проєкти з реставрації храмів та історичних будівель, «Живі музеї» з реконструкцією побуту та ремесел. Так, на Закарпатті за громадською ініціативою реалізується культурно-мистецький проєкт під назвою «Жива спадщина», метою якого є збереження нематеріальної культурної спадщини шляхом залучення місцевих громад, ремісників, а також демонстрації та популяризації традиційних ремесел, обрядів та звичаїв [7].

7. *Міжнародне співробітництво та інтеграційні проєкти* у формі обміну досвідом, участі у світових культурних програмах, співпраці з міжнародними організаціями та діаспорою, що дозволяє популяризувати та зберігати національну спадщину в умовах глобалізації (Програми ЮНЕСКО з охорони нематеріальної культурної спадщини, співпраця українська діаспора в США та Канаді для популяризації традиційних свят, участь у міжнародних культурних форумах, наприклад, Венеційській бієнале. До речі, Україна бере участь у бієнале з національним павільйоном. У 2024 році було представлено групову виставку кураторів В. Бавикіної та М. Горбацького, яка спирається на практику колективного плетіння камуфляжних сіток як метафору спільних горизонтальних дій. Плетіння сітки – це процес, який охоплює більше, ніж просто виготовлення сітки для допомоги армії. Це усвідомлення спільних дій, рисних один для одного та для країни [4].

Висновки. Таким чином, національна компетентність функціонує як метاپарадигмальна категорія, що забезпечує комплексне бачення формування особистості громадянина та реагування на сучасні виклики війни, колоніальної спадщини та глобалізації. Глобалізація є багатовимірним процесом, який трансформує не лише економічні та політичні системи, а й культурні ландшафти, створюючи умови для діалогу культур, так і ризики їхньої уніфікації. Технологічний прогрес та креативна економіка відіграють подвійну роль: вони відкривають можливості для культурного обміну, проте можуть посилювати ризик культурної гомогенізації. Менеджмент соціокультурної діяльності у сучасному глобальному середовищі виступає важливим засобом підтримки культурної різноманітності, формування культурної синергії та збереження національної ідентичності. Соціально-культурні практики – це інтегрована система дій, символів та традицій, що забезпечують тривалість культурної пам'яті, збереження та оновлення національної спадщини. Традиційні ремесла, культурно-обрядові події, цифрові та художні ініціативи, а також громадська участь формують живий простір культурної взаємодії, де спадок не лише зберігається, а й набуває нових смислів у глобальному контексті. Формування національної компетентності є стратегічною умовою стійкості культури, сприяє самоідентифікації особистості, підтримує національну свідомість та забезпечує культурну безперервність у епоху глобальних змін. Збереження національної спадщини через соціально-культурні практики в умовах глобалізації є засобом формування гуманістичних цінностей, міжкультурного діалогу та соціальної солідарності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Alsaleh A. The impact of technological advancement on culture and society. *Sci Rep.* 2024 Dec 30. 14(1). 32140. doi: 10.1038/s41598-024-83995-z.
2. Petinova O. Tkachenko K. STEAM Education as a Tool for Shaping National Competence in Contemporary Ukrainian Society: preprint. Odessa : The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University after K. D. Ushynsky”, 2025. 24 p.
3. Liseienko O., Poplavska T., Wright H. Concept of Cultural Practices in the Context of Social and Cultural Activities Management. *Socio-Cultural Management Journal.* 2025. №8(1). 46–58. <https://doi.org/10.31866/2709-846X.1.2025.336356>
4. Universes in Universe. Ukraine: National Pavilion of Ukraine – 60th International Art Exhibition, La Biennale di Venezia, “Net Making”. 2024. URL: <https://universes.art/en/venice-biennale/2024/ukraine#c126088>
5. Wallerstein I. *World-Systems Analysis: An Introduction.* Durham; London: Duke University Press, 2004. 132 p.
6. Бойко Я. В., Шацька З. Я. Креативна економіка як нова модель економічного зростання. *Домінанти соціально-економічного розвитку України в умовах інноваційного типу прогресу.* Київ: Київський національний університет технологій та дизайну, с. 103–105. 2020, 26 березня. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/15814/1/DOMIN2020_P103-105.pdf
7. В обласному центрі представляють культурно-мистецький проєкт «Жива спадщина». Департамент культури Закарпатської обласної державної адміністрації. Новини. 02.10.2024. URL: <https://kultura-zak.gov.ua/?p=1294&utm>
8. Гелд Д. Демократія та глобальний устрій. Київ, 2005. 358 с.
9. Гелд Д., Мак-Грю Е. Глобалізація / антиглобалізація. Київ, 2004. 180 с.
10. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя. Київ, 2004. 100 с.
11. Зелені свята: традиції святкування українців. Обереги українського народу. Національна історична бібліотека України. Вип. 12. 11 червня 2022 р. URL: <https://nibu.kyiv.ua/exhibitions/567/?utm>
12. Капліна А. І. Крос-культурний менеджмент у сформованій культурі комунікацій. *Агросвіт.* № 9–10, 2023. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.9-10.71>
13. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному. URL: <https://opishne-museum.gov.ua/proekty/>
14. Палій К. Інфляція та нове життя традиції як матеріалу для здійснення автентичності. Сучасні соціокультурні практики: компетентісно-аксіологічний аспект: Збірник статей і матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (29–30 березня 2018 р.). Полтава: ПП «Астроя», 2018. С. 137–142.
15. Петінова О. Б. Глобалізація в історико-філософській ретроспективі. *Вісник Інституту розвитку дитини. Серія: Філософія. Педагогіка. Психологія.* Київ, 2014. Вип. 31. С. 25–30.
16. Робертсон Р. Глокалізація: часопростір і гомогенність-гетерогенність. Глобальні модерності / За ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона; пер. з англ. Т. Цимбала. Київ : Ніка-Центр, 2008. С. 48–72.
17. Хромова О. VR KOLO: музеї України у віртуальній реальності. WOMO. Новини. 21 Жовтня 2025. URL: <https://womo.ua/vr-kolo-muzeji-ukrayiny-obyednalysya-u-virtualnij-realnosti-shhob-zberegty-spadshhynu-j-daty-yij-nove-zhyttya/i>
18. Polonets. About the designer. URL: <https://polonets.ua/en/about-designer?utm>

REFERENCES

1. Alsaleh, A. (2024). The impact of technological advancement on culture and society. *Scientific Reports*, 14(1), 32140. <https://doi.org/10.1038/s41598-024-83995-z>
2. Petinova, O., & Tkachenko, K. (2025). STEAM education as a tool for shaping national competence in contemporary Ukrainian society: preprint. Odessa: The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University after K. D. Ushynsky”.
3. Liseienko, O., Poplavska, T., & Wright, H. (2025). Concept of cultural practices in the context of social and cultural activities management. *Socio-Cultural Management Journal*, 8(1), 46–58. <https://doi.org/10.31866/2709-846X.1.2025.336356>

4. Universes in Universe. (2024). Ukraine: National Pavilion of Ukraine – 60th International Art Exhibition, La Biennale di Venezia, “Net Making” [Web page]. Retrieved October 21, 2025, from <https://universes.art/en/venice-biennale/2024/ukraine>
5. Wallerstein, I. (2004). *World-Systems Analysis: An Introduction*. Durham; London: Duke University Press.
6. Boiko, Ya. V., & Shatska, Z. Ya. (2020, March 26). *Kreatyvna ekonomika yak nova model ekonomichnoho zrostantia* [Creative economy as a new model of economic growth]. *Dominantny sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy v umovakh innovatsiinoho typu prohresu*, Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi universytet tekhnolohii ta dyzainu, pp. 103–105. Retrieved from: https://er.knuid.edu.ua/bitstream/123456789/15814/1/DOMIN2020_P103-105.pdf [in Ukrainian].
7. V oblasnomu tsentri predstavliat kulturno-mystetskyi proiekt “Zhyva spadshchyna” [In the regional center will present the cultural-artistic project “Living Heritage”]. (2024, October 2). Departament kultury Zakarpatskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. Novyny. Retrieved from <https://kultura-zak.gov.ua/?p=1294&utm> [in Ukrainian].
8. Held, D. (2005). *Demokratiia ta hlobalnyi ustroi* [Democracy and the global order]. Kyiv: Nika-Centr [in Ukrainian].
9. Held, D., & McGrew, E. (2004). *Hlobalizatsiia / antyhlobalizatsiia* [Globalization/ antiglobalization]. Kyiv: Nika-Centr [in Ukrainian].
10. Hiddens, E. (2004). *Nestrymnyi svit: yak hlobalizatsiia peretvoriuie nashe zhyttia* [Runaway World: How Globalization is Reshaping Our Lives]. Kyiv: Nika-Centr [in Ukrainian].
11. Zeleni sviata: tradytsii sviatkuvannia ukraintsiv [Green Holidays: Traditions of Ukrainians]. (2022, June 11). Oberehy ukrainskoho narodu. Natsionalna istorichna biblioteka Ukrainy, 12. Retrieved from <https://nibu.kyiv.ua/exhibitions/567/?utm> [in Ukrainian].
12. Kaplina, A. I. (2023). *Kros-kulturnyi menedzhment u sformovanii kultury komunikatsii* [Cross-cultural management in the formed culture of communication]. *Ahrosvit*, 9–10. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.9-10.71> [in Ukrainian].
13. *Natsionalnyi muzei-zapovidnyk ukrainskoho honcharstva v Opishnomu* [National Museum-Reserve of Ukrainian Pottery in Opishne]. (n.d.). Retrieved from <https://opishne-museum.gov.ua/proekty/> [in Ukrainian].
14. Palii, K. (2018). *Infliatsiia ta nove zhyttia tradytsii yak materialu dlia zdiisnennia avtentychnosti* [Inflation and the new life of tradition as a material for authenticity]. In *Suchasni sotsiokulturni praktyky: kompetentnisno-aksiolohichni aspekt* (pp. 137–142). Poltava: PP “Astraia” [in Ukrainian].
15. Petinova, O. B. (2014). *Hlobalizatsiia v istoriko-filosofskii retrospektyvi* [Globalization in historical-philosophical retrospective]. *Visnyk Instytutu rozvytku dytyny. Serii: Filosofiia. Pedagogika. Psykholohiia*, 31, 25–30 [in Ukrainian].
16. Robertson, R. (2008). *Hlokolizatsiia: chasoprostir i homohennist-heterohennist* [Glocalization: Time-space and homogeneity–heterogeneity]. In M. Featherstone, S. Lash, & R. Robertson (Eds.), *Hlobalni modernosti* (pp. 48–72). Kyiv: Nika-Centr [in Ukrainian].
17. Khromova, O. (2025, October 21). *VR KOLO: muzei Ukrainy u virtualnii realnosti* [VR KOLO: Museums of Ukraine in virtual reality]. WOMO. Novyny. Retrieved from <https://womo.ua/vr-kolo-muzeyi-ukrayiny-obyednalysya-u-virtualnij-realnosti-shhob-zberegty-spadshhynu-j-daty-yij-nove-zhyttia/> [in Ukrainian].
18. Polonets. (2025). *About the designer* [Web page]. Retrieved October 21, 2025, from <https://polonets.ua/en/about-designer?utm>

Petinova Oksana Borysivna

Doctor of Philological Sciences, Professor,
Professor at the Department of Philosophical and Sociological Studies and Socio-Cultural Practices
State Institution "South Ukrainian National
Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0002-1871-1201

Goldenberg Oleksandr Yakovych

Applicant of the Third (Educational and Scientific) Level of Higher Education
State Institution "South Ukrainian National
Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine
orcid.org/0009-0003-8067-6819

GLOBALIZATION AS A CHALLENGE TO CULTURAL DIVERSITY: SOCIO-CULTURAL PRACTICES IN PRESERVING NATIONAL HERITAGE

Relevance. *In the era of globalization, when there is a unification of lifestyles and the spread of mass culture, the problem of preserving cultural identity and national heritage is of particular importance. Socio-cultural practices become a key mechanism for supporting cultural stability and forming national competence of citizens. Their role is to recreate cultural experience, preserve authenticity and form a sense of belonging to the community. **The purpose of the study:** to analyze the role of socio-cultural practices in forming national competence of citizens as a key mechanism for preserving and updating national cultural heritage in the context of globalization. **Research methods:** method of analysis and synthesis of scientific sources; philosophical and conceptual analysis; case analysis and description; interdisciplinary approach; qualitative description. **The results** of the study show that socio-cultural practices ensure the continuity of cultural memory, contribute to the adaptation of traditions to global challenges and strengthen national consciousness. The formation of national competence is a strategic condition for cultural stability, self-realization of the individual and the development of humanistic values. Preservation of heritage through socio-cultural practices supports cultural diversity, intercultural dialogue and social solidarity. National competence functions as a meta-paradigm category that provides a holistic vision of the formation of a citizen's personality in response to the challenges of war, colonial heritage and globalization. Globalization transforms not only economic and political systems, but also cultural landscapes, creating opportunities for dialogue between cultures and at the same time risks of unification. Management of socio-cultural activities in a global environment acts as a means of supporting diversity, cultural synergy and national identity. Traditional crafts, ceremonial events, digital initiatives, and public participation form a space of cultural interaction where heritage is not only preserved but also acquires new meanings.*

Key words: globalization, socio-cultural practices, national identity, cultural heritage, national competence, cultural stability, intercultural dialogue, humanistic values, cultural policy, management of socio-cultural activities.

Дата надходження статті: 31.10.2025

Дата прийняття статті: 14.11.2025

Опубліковано: 26.12.2025